

ENTREVISTA | **Stéphane Dion** Exministre del Canadà, artífex de la Llei de claredat que regula els referèndums

‘El referèndum s’ha de fer sols si saps que el guanyaràs de llarg’

M. VICTÒRIA BERTRAN

- Quan era jove vostè va fer campanya per la independència del Quebec. Què va passar?

- Em pensava que la secessió era una bona idea, però vaig descobrir que el món és més fort quan acceptem les diferències dels altres en lloc d'intentar estar només amb les persones amb les quals compartim exactament els mateixos hàbits i la mateixa llengua.

- Quan es va fer federalista?

- Va ser un procés, a través de moltes discussions especialment amb el meu pare, que era un ferm partidari de la unitat. Jo, com a jove, el que volia era reptar-lo; però miri, finalment em va convèncer ell a mi.

- Per què diu que secessió i democràcia són incompatibles?

- La democràcia és donar la benvinguda a tots els conciutadans i establir-hi una relació de lleialtat. La secessió comporta l'elecció de qui són els teus conciutadans, i quins no. Tries qui acceptes, i tries qui rebutges i decideixes convertir en estranger. Són dues coses totalment diferents. Per això algunes democràcies decideixen esdevenir indivisibles.

- I el Canadà?

- Al Canadà pensem diferent. Hem acordat que si el Quebec decideix clarament que es vol separar, el procés ha de ser negociat i acordat.

- La independència és avui un dret al Canadà, doncs.

- No, un dret no l'és. És una possibilitat.

- Si una província compleix certes condicions, pot esdevenir independent?

- La secessió només és una possibilitat que acceptem si la població demostra clarament en un referèndum que una gran part dels canadencs volen posar en risc Canadà perquè volen deixar de pertànyer-hi. Hi ha l'obligació, en aquest cas, d'entrar en converses, de debatre, i d'acceptar els mecanismes que siguin justos per a tots plegats.

PERFIL | Nascut al Quebec el 1955, el polític liberal Stéphane Dion va ser el ministre artífex de la Llei de claredat, que des de l'any 2000 regula els referèndums sobre la independència al Canadà. Teòric del federalisme, ha estat a Tarragona convidat per Federalistes d'Esqueres.

- Per què diu que no és un dret?

- No és un dret en el sentit que el primer ministre ho pugui decidir tot sol, sinó que és un procés que pot ocórrer només si hi ha un clar suport a la separació. Aquesta és la via canadenc. És la nostra cultura política.

- Com és que no li agraden els referèndums?

- Perquè em posen en l'obligació de triar entre la meua identitat quebequesa i la meua identitat canadenc, i no m'agrada. Ens obliga a dir als nostres veïns, companys de feina, amics, 'mira, ja sé que tu vols seguir sent canadenc, però jo no només vull abandonar la meua identitat canadenc, sinó que a més a més te la vull prendre a tu, tret que marxis'. Això no és gaire bonic.

- ¿A vegades pot ser necessari?

- Només suggeriria fer-ho si s'arriba a la conclusió que és l'última i única solució possible. Fes-ho si estàs absolutament segur que hi haurà aquest consens. Però no ho facis per descobrir si, per casualitat, la gent accedeix a separar-se.

- Creu que, en l'actual situació entre Catalunya i Espanya, ajudaria a aclarir l'escenari que es fes el referèndum?

- Ho heu de dir vosaltres. Jo només puc parlar de l'experiència del Quebec, i puc dir que un referèndum és una experiència difícil, que em disgusta molt, i molta gent pensa com jo. Els suports a la secessió són més que no pas els suports al referèndum.

- Com pot ser això?

- Pot semblar una contradicció, però crec que hi ha una saviesa darrere d'aquesta manera de veure les coses. El referèndum s'ha de fer només quan hi hagi una molt gran majoria del Quebec favorable a la separació.

- Però com es pot saber que hi ha aquesta majoria sense fer, precisament, un referèndum?

- Quan hi ha molts partits, sindicats, cambres de comerç, entitats, que diuen que efectivament hi ha un gran suport que us permet estar segurs que de sobte les opinions no canviaran. Només llavors cal dir 'd'acord, fem-ho, oficialitzem amb el referèndum el suport a la separació que sabem que ja existeix, i fem que els governs s'asseguin a negociar'.

- Què és una majoria clara?

- Jo li vaig dir a Pauline Marois, la primera ministra i líder del Partit Quebequès, 'no vinguis amb un 50% més un'. Primer,

Al Quebec, només la segona part de la pregunta catalana es consideraria clara

Els països més sans són els que saben que la diversitat és una riquesa

perquè estem parlant d'una decisió molt transcendent, i irreversible. Segon, comporta negociacions molt llargues. Alguns ciutadans podrien canviar d'opinió, tot i haver dit 'sí', en veure la dificultat de les negociacions.

- La Llei de claredat no estableix cap percentatge?

- Davant de l'evidència que una molt àmplia majoria es vol separar, no necessitem un percentatge preestablert. Necessitem una actitud democràtica.

Dion creu que el federalisme és el millor sistema de govern. PERE FERRÉ

- Al Canadà els ha passat pel cap que tot el país participi en un referèndum sobre la independència del Quebec?

- No crec que fos una idea ben rebuda. Imagini's que tot Canadà vota i diu 'que es quedi Quebec', però els quebequesos diuen 'volem marxar'. Què passaria llavors? (Incrèdul) Hauríem de fer quedar-se els quebequesos en contra del seu desig?

- Què opina de la doble pregunta catalana?

- Al Quebec no es consideraria clara. La segona part seria ben acceptada, però la primera... què és un Estat no independent?

- Un Estat federal, potser?

- Bé..., ja... però la gent podria pensar 'quin tipus d'estat proposen'? Un com als EUA? De què estan parlant?

- Si Catalunya no troba a Espanya ningú que s'hi vulgui federar, hi ha res a fer amb el federalisme?

- Ja l'entenc... No puc fer suggeriments clars com a parlamentari estranger. Però sí que puc fer un comentari en qualitat d'observador des de l'exterior, i veig com ha canviat Espanya des del 1978, des d'un Estat centralitzat a un Estat amb uns elevats graus d'autonomia.

- I si el problema és que ara anem enrere?

- El debat entre centralització i descentralització no s'acabarà

mai. D'altra banda, es suficient la descentralització per als separatistes? No ho serà mai, perquè no volen més poder. El que volen és un nou país.

- Tenen al Canadà problemes de déficit fiscal entre províncies, i de maltracte a alguna llengua?

- Molts quebequesos dirien que sí a les dues preguntes. D'altres, ho negarien. Algú podria dir, 'he anat a la botiga i no m'han sabut atendre en francès, estem en perill!'. D'altres dirien, 'quina millora està experimentant el francès, que ara parlen el 95% dels quebequesos'.

- Quan serà el proper referèndum al Quebec?

- Espero que mai! Però tenim eleccions el 7 d'abril. Crec que si el Partit Quebequès guanya la majoria absoluta, i pensa que una àmplia majoria diria 'sí' en un referèndum, el convocarà.

- Un tercer referèndum seria un fracàs del federalisme?

- Crec que seria un fracàs dels canadencs. Els països més sans són aquells que saben que la diversitat és una riquesa que els fa més forts, i per això en tenen cura. Crec que si el Canadà es parteix, el missatge que es donarà al món serà 'mireu, no descentralitzeu tant, no sigueu tan democràtics com Canadà ha estat, us destruïreu com Canadà ha estat destruït'. Jo el que vull sentir és tot el contrari. Per això faig política.